

Ijo boljši kos kruha dobiti. Tega jim vsaki iz serca želi, in pa po pravici. Hočejo cerkveno službo pustiti; zvoniti se jim pretežavno, mašnikom streči pa preporedno zdi. Posebno pa hrepenijo iz oblasti duhovske gosposke priti. — Čuje se, de po Sekovski in Lavantinski škofiji pisma grejo, v ktere se prošniki za te in druge reči pišejo, de bojo svojo prošnjo vesoljnemu deželskemu zboru na Dunaji izročili.

Kar človek sprosi, slobodno (žiher) nosi; pa pogosto prosi, de ne vé kaj. Pogovorimo se: ali so te ravno rečene prošnje vse pametne in hasnovite? Mislim de ne.

Cerkvena služba, akoravno včasih težavna, pa poredna (gmajn ali zaničljiva) ni. Svoje dni so le duhovni prvih 4 redov cerkve odpirali in zapirali, zvonili, za večno luč skerbili, sveče prižigali in mašnikom stregli. Velika čast je, v hiši božji služiti, in te časti se le sramuje, kdor božje reči zaničuje. Bog nas varji tacihi učiteljev! — Cerkvena služba pa tudi svojim služabnikom če ne obilniga kruha, saj kruha da, in kdor potreben kruha ne najde, hvaležin drobtinice pobere. Zametuje jih le, kdor je kruha pijan. Možje! cerkvi nikar slovesa ne dajajte; ona le dobra mati ostane.

Sveta katoliška cerkev je od nekdanjega ljudstva učila in jih kojila; ona je prav za prav šola od Boga postavljena za vse ljudi, za vse kraje in čase. Katoliška cerkev je učila Boga spoznavati in njemu služiti, pa tudi pisati in brati (čitati). Šola brez cerkve je ledenici podobna, v kateri prave svetlobe in nobene toplote ni. Berite novice, kaj vam povedo od polnočne Amerike? Tudi krivoverci svoje otroke po mnogim v katoliške šole pošiljajo. Pobarajte Francozko, kako šole izhajajo, ktere hočejo sveti cerkvi vzeti? Čujete, kako se po Nemških krajih godi, kjer šolskih gospodov sveta katoliška cerkev ne vodi? Šola, ktera katoliški cerkvi v skerbi ni, tudi prav za prav katoliška ni. V taki šoli se godi, kakor pri hiši, kjer mati otrok učiti in svariti ne sme. Oče je le za strah, mati za nauk in posvarjenje. Nar boljše otroci storijo, ako oče poterdi, kar mati veli. Vi se pa hočete duhovne gosposke otrestiti, (iznebiti), ter mislite svojbodnejši biti, če zopet, kakor za rajniga cesarja Jožefa, clo v deželsko oblast pridete? Možje! varite se, de ne pridete iz dežja pod kap.

Kdo je Vas dozdej nar prvi in pa nar pogoje k svoji mizi povabil, kadar ste prišli na suho službo, in še niste žlice svoje imeli? — Kdo je za Vas po hišah naprosil, de ste se pri dobrotnikih preživili, kadar niste ničesar živeti imeli? Ali ni duhovski stan bil, ki Vas je prvi pod streho vzel, in svoj kruh z vami delil, Vam dal per cerkvi kaj zaslužiti. Če ravno ne vsi — povejte, ali niso bili duhovski gospodje dozdej Vaši nar prvi prijatli? Kdo vam je pomagal otroke v šolo spravljati? Kdo se je za Vas ponašal, kadar so Vas nehvaležni starejši gerdo imeli in tožvali? Zdaj se pa posvetujte, kako bi svojim dobrotnikom vtekli, se po tem takim svoji materi katoliški cerkvi odrekli, ki prvih šol iz svoje skerbi pustiti ne sme. Bote Vi svoje šole brez duhovske gosposke imeli, bo katoliška cerkev prisiljena, tudi svoje šole začeti. Kaj se Vam zdi, kam bojo katoliški starši svoje otroke v šolo dajali? Šola ljudi le tam evet, kjer duhovski pastirji čez šolo svojo roko skerbno derže.

Brali smo velikokrat v Ljubljanskih novicah, de so se šole po deželah začele; pa povsodi so bili duhovski gospodje šole očetje, de so ravno tudi deželski pošteno pomagali. Bojim se, de se bo Vašim šolam brez duhovske gosposke — brez katoliške cerkve — godilo, kakor

mladikam, ktere se svoji terti odrežejo. Posušijo se, in sadu ne prineso. Takó jaz mislim, pa tudi drugi so teh misel.

V Biberah na Nemškem so šolski gospodje ravno tako gnati jeli, in šole cerkvi vzeti počenjali. Budili so daljne in bližnje sosede, naj se vsedejo in podpišejo, de ne bojo višej cerkvi (duhovski gosposki) v strahu. Modri in pametni šolski možje so pa to nevarno reč bolj na tanjko prevdarili, spoznali, de bi kaj taciha ne bilo prav, in so se svojim tovaršem možko postavili. Svojo mater zapustiti — so djali — bi bila gerda nehvaležnost; šola je hči svete matere katoliške cerkve; naj dobra mati za svojo hčer skerbi. Svojost, ktero poželjemo, bi lahko za nas žgeča kopriha bila. Po koprihah se pa kar ne valjajmo. Nismo otroci; saj smo možje in pa katoliški učitelji!

Ljubomir.

Prošnja učiteljev.

Vsim je učiteljev beraštvo znano! —
Krog u jeseni moramo hoditi.
Se hliniti seljanam, jih prositi:
De b' zmesi dali kako pest za hrano.

Kaj 'z kase je le malokje spoznano. —
Težko, prijatli! je, ob enim lačen biti,
In s šolskim ukam glavo si beliti! —
S součniki se ozrem v Ljubljano:

Nikar, poslanci, nas ne pozabite,
Poboljšanja dohodkov nam sprosíte,
Ko zbora Beškiga zasveti zarja;

De se tud' mi radujemo ustave,
De mi tud' v krono miliga Cesarja,
Vene pletemo nepreveljivi slave!

Bernard Tomšič.

Slovensko društvo v Ljubljani.

(Konec.)

Nar svetejši dragotina vsačiga naroda je jezik, in le v jeziku živijoča narodnost. Ako pa hočemo, de ustava, ktero so mili Cesar vsim svojim ljudstvom dodelili, tudi pri nas Slovincih ne bo prazna beseda, ampak živa stvar, je potreba, de se slovenski jezik oživi, omika, povzdigne, de bo čast in pravico dosegel, ki mu gréste. K temu je pa združene moči potreba.

Kakor jez tako tudi vi, gospodje! previdite velikost naloge, ktero je slovensko društvo na svoje rame vzelo; torej se pa tudi srečniga čislam, de me slavni krog za domovino vnetih mož obdaja, ki bo podpiral mojo slabo in še na mnoge strani razdeljeno moč, de bomo mogli spolniti vošila svoje domovine in z njo po edinim jeziku sklenjenih sosednih dežel.

Krepka vednost, večletne skušnje in natančno znanstvo vsiga, kar je domovini potreba, na eni strani odborstva, — veliko obetajoče bistre glave in goreče hrepenenje po dosegu ustavnih pravic na drugi strani, — obéh pa terdna volja, prid in blagor svoje domovine ustanoviti, — kako bi neki po takim prizadevanji ne prišel čez naše dela blagoslov nebeški!

Z močnim zaupanjem, dragi gospodje, se zamoremo tudi na verle domorodce krog in krog po Slovenskim zanesti, de nas bojo krepko podpirali v našim prizadevanji; vrednik Novic sim se skozi več lét prepričal, de blagi slovenski duh povsod vlada.

Sovražniki Nemecev nočemo nikakor biti, tudi ne moremo želéti, de bi se nemški jezik iz vsih naših šol pregnal, — mi samo to terjamo, de se nam bo dalo, kar so nam naš ustavni Cesar sami zgotovili, namreč de bo tudi naš slovenski jezik v šole, kancelije in v vsakdanje življenje vpeljan, kakor po pravici v slovenskih deželah mora biti.

Edinosti z Nemci ni treba Slovincem priporočevati, kér so bili zmirej po bratovsko složni s njimi, in smo složniga duha še zdej. Nemskutarjem, še bolj pa

v glavo. Žal mi je, da smo se zavoljo osem in dvajsetih, vsi pri višim ogledu šol, pri duhovšini in kmeth zamerili. Če bi bilo upati pečenih ptic s tem dobiti, bi gotovo vsi stopili na noge. Ali bati se je, da mačka v mehu ne kupite. »

J. Men.